

Üçüncü basamakta geçen “nihayetsiz faaliyet-i Rabbâniyenin mahşeri ve ma'kesi” ne demektir?

Yeryüzü, bütün özellikleriyle, canlıların misafir olmalarına en uygun biçimde terbiye edildiği gibi, üzerinde yaşayan her canlı türü de ayrı ve hususî bir terbiyeden geçmiştir. Arının ve koyunun terbiyeleri birbirinden çok farklı olduğu gibi, aslanın terbiyesi de ceylaninkine benzemez. Çamın terbiyesiyle, kavağınki; elma ağacının terbiyesiyle hurma ağacınki de birbirinden çok farklıdır. İşte böyle, bitkisinden hayvanına, taşından toprağına, havasından suyuna kadar pek çok farklı terbiyelerin yeryüzünde sergilenmiş olmasından dolayıdır ki, arzımız “**nihayetsiz faaliyet-i Rabbâniyenin mahşeri ve ma'kesi**” olmuştur.

Makes, ayna, akis yeri demektir. İlahi terbiyenin her çeşidine arzımızdaki her çeşit varlık birer ayna olmuş ve bu terbiye faaliyetinin her tarafı istila etmesi cihetiyle de arzımız “**nihayetsiz faaliyet-i Rabbâniyenin mahşeri**” olmuştur.